

Handläggare
Martina Adiels Balk
50574

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum 2021-04-12 Ärendebeteckning SFN 2021/0068

Servicenämnden

Budgetunderlag 2022 servicenämnden

Förslag till beslut

Servicenämnden beslutar att ställa sig bakom förvaltningens strategiska framtidsfrågor, långsiktig ekonomisk planering, äskande driftbudget och behov investeringsbudget.

Bakgrund

Enligt anvisningar från kommunledningskontoret ska respektive nämnd inför budgetarbetet 2022 överlämna underlag. Underlaget ska enligt samma anvisning beslutas av respektive nämnd i maj.

Sara Andersson
Ekonom

Peter Arnesson
Förvaltningschef

Bilagor
Budgetunderlag 2022

Budgetunderlag 2022

Servicekommittén

Strategiska framtidsfrågor

Digitalisering

Ett omfattande digitaliseringsarbete är en förutsättning för att effektivisera verksamheten samt ett aktivt arbete för att genomlysna och förbättra verksamheternas processer.

Klimat och miljö

Ett viktigt fokus för nämnden är ett fortsatt arbete med återvinning, klimatanpassning, energieffektivisering, rent vatten, materialval och cirkulär konsumtion.

Lokalförsörjning

Ett kommungemensamt arbete krävs för att planera det långsiktiga behovet av ändamålsenliga och kostnadseffektiva lokaler. Det är viktigt med kontinuitet i underhållsarbetet för att skapa en längre livslängd för fastigheterna.

Kompetensförsörjning

Rekrytering är en utmaning då nämndens verksamheter innehåller både bristyrken och yrken där det finns stor konkurrens från andra arbetsgivare. I takt med nya utmaningar och teknisk utveckling ställs krav på nya kompetenser.

Långsiktig ekonomisk planering

Det finns ett stort behov av att ersätta byggnader med så kallade riskkonstruktion byggda på 70-80 talet. Inom beståndet finns ett tiotal byggnader av denna karaktär. En utrangering och nybyggnation av dessa fastigheter är lönsamt ur ett yt- och energieffektivt perspektiv. Alternativet är att genomföra akut underhåll för att hantera inomhusmiljöproblem och konstruktionsfel, vilket är fördyrande och påverkar inhyrd verksamhet betydligt mer. Nuvarande underhållsbudget medger inte denna typ av investeringar.

Kalmar kommun

Inköp

Under 2020 genomfördes en genomlysning av Kalmar kommuns inköpsorganisation av extern konsultfirma. I den rapport som blev utfallet konstateras att viktiga resurser saknas för att säkerställa att inköpsverksamheten bedrivs på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Bland annat så tas behovet av ett strategiskt uppföljningsarbete upp.

Med anledning av ovan äskas härmed medel för följande tjänster:

- Koncernövergripande inköpschef, 1,0 miljoner kronor. Tjänsten är sedan den 1 februari 2021 tillsatt men lönebelopp är endast budgeterat för 2021 varför nytt äskande måste göras.
- Inköpsstrateg/avtalsförvaltare, 0,7 miljoner kr, ny tjänst. För att kunna hantera frågor om avtalsuppföljning och strategiskt inköps- och logistikarbete krävs att verksamheten rekryterar ytterligare en medarbetare för att säkerställa att rätt kompetens finns inom inköpsverksamheten. Att följa upp avtal kan ha internt och externt fokus. Internt så granskas om verksamheten köper rätt produkter/tjänster från rätt leverantörer till rätt villkor. Externt så följs ställda krav upp, får verksamheterna den kvalitet man betalar för och följer leverantörerna de krav som ställts i upphandlingsdokumenten? Ytterligare en mycket viktig aspekt som för närvarande inte kan följas upp är frågan om kommunen betalar de överenskomna priserna. Inte alltför sällan visar stickprovskontroller att fakturerade priser inte överensstämmer med avtalade priser, eller att leverantörer felaktigt tar betalt för leveranser, administrativa avgifter, med mera. I tjänsten ingår bland annat att göra SPEND-analyser (inköps- och leverantörsmönster) samt att analysera logistikflöden. Hur mycket pengar som kan sparas genom uppföljning av avtal är svårt att sätta om, men som jämförelse kan nämnas att Örebro kommun vid införande av tjänst som avtalscontroller sparade närmare 15 miljoner kr under de tre första åren.
- E-handelsadministratör, 0,7 miljon kronor. Kalmar kommun har ett stort behov av en e-handelsadministratör för att administrera inköps- och fakturasystemet Proceedo. Systemet kommer sannolikt att implementeras som inköpsportal i hela kommunkoncernen inom en snar framtid. Detta gör att behovet av en systemadministratör kommer att öka markant framöver.
- Upphandlare, 0,7 miljoner kronor. Tjänsten är sedan 2020 tillsatt men budgetering för tjänsten saknas.

Totalt 3,1 miljoner kronor

Kost

Kalmar kommun har en jämförelsevis låg kostnad för skolmaten. Ska måltidspersonalen ha en bra arbetsmiljö och samtidigt kunna erbjuda näringsriktig skolmat så krävs en rimlig budget. Kostnad för måltider i kommunal grundskola åk 1-9, kr/elev är lägre i Kalmar än hos övriga jämförelsekommuner.

Utmaningar finns kring bemanning, kompetens och ökade livsmedelspriser. Att öka andelen ekologiskt och ursprungsmärkt Sverige är ytterligare en utmaning då verksamheten kommer att behöva köpa livsmedel där prisskillnaden mellan ekologiskt och konventionellt är markant.

Med anledning av ovan äskas härmed medel:

- Kostpengen måste räknas upp till en acceptabel nivå i förhållande till råvarupriserna för att maten i skola och förskola även fortsättningsvis ska vara näringsriktig och täcka 30 procent av energibehovet. 1 miljon kronor.
- Kostpengen måste räknas upp för att andelen livsmedel som är ekologiska eller ursprungsmärkta Sverige ska uppgå till 75 procent 2022. 1,5 miljon kronor.
- Kostpengen måste årligen justeras i förhållande till prisutvecklingen, löpande justering.

Totalt 2,5 miljoner kronor

Bilaga: Äskande kostverksamheten.

Produktion

Arbetsmiljön i vägområdet behöver förbättras för att skapa säkerhet och trygghet för medarbetarna. För att skapa denna arbetsmiljö i vägområde krävs ett tillskott på 1,0 miljon kronor. Att skapa en trygg och säker arbetsmiljö för förvaltningens personal är av största vikt. Säkerhetsåtgärder måste vidtas för att kunna arbeta i miljöer som infartsleder, rondeller och övriga vägområden. Dessa åtgärder innebär kostnader för verksamheten som idag inte finns budgetmedel för

Totalt 1,0 miljon kronor.

Behov investeringsbudget

Nedan beskrivs servicenämndens investeringsbehov utöver de redan beslutade medel för 2021–2023.

- Kalmar Dämme reinvestering
- Reinvestering belysningsanläggningar
- Gamla stan reinvestering

Jämställdhetsperspektiv på framtidsfrågor, äskanden och behov

Jämställdhet och jämlikhet behöver beaktas när vår verksamhet blir mer digital.

Arbete med återvinning, klimatanpassning, energieffektivisering, rent vatten, materialval och cirkulär konsumtion skapar en bättre levnadsmiljö för både kvinnor och män, flickor och pojkar. Samma sak gäller arbetet för en kostnadseffektiv och ändamålsenlig lokalförsörjning och trygga vägmiljöer.

Förvaltningen som helhet har en fördelning med ca 60 procent kvinnor och 40 procent män men i vissa av de olika verksamheterna är könsfördelning mer snedfördelad. Vid rekrytering i dessa snedfördelade verksamheter försöker chefer alltid finna medarbetare av det underrepresenterade könet.

Kostens kvalitet skapar förutsättningar till välmående för både kvinnor och män, flickor och pojkar inom kommunens skol- och omsorgsverksamheter.

Kalmar dämme är främst avsett som reningsanläggning kopplad till flygplatsens utsläpp men används även som rekreativområde. Dämmets funktioner är således till nytta för alla, kvinnor och män, flickor och pojkar för en renare och en mer attraktiv levnadsmiljö.

Reinvesteringar i belysningsanläggningar skapar trygga miljöer för kvinnor och män, flickor och pojkar att vistas i.

Servicenämnden

Äskande kostverksamheten

Bakgrund

Kostverksamheten redovisade ett positivt resultat på 2,7 mnkr för 2020. Såväl intäkter som kostnader på personal och livsmedel minskade kraftigt till följd av Corona.

Trots minskade intäkter räknar verksamheten med ett positivt resultat även 2021 till följd av Corona. Stängda restauranger och träffpunkter i kombination med minskat utbud och färre matgäster minskar såväl personalkostnader som livsmedelskostnader. Man kan således inte titta på utfallet under 2020 och 2021 och tro att kostverksamheten har en rimlig budget.

Inför 2022 bedöms verksamheten vara åter till det normala vilket kommer innebära ökade intäkter men ännu högre kostnader. Därför vill förvaltningen uppmärksamma behovet av en ökad budgetram för kostverksamheten.

Nuvarande tilldelning

Kostverksamhetens tilldelning ser olika ut för förskola, skola och äldreomsorg. Kost skola får tilldelade medel baserat på ökningen/minskningen av antal barn och elever. Ersättningen är högre för förskolebarn än för barn i skola och fritidshem. De senaste fyra åren har antalet förskolebarn ökat marginellt jämfört med tidigare då antalet ökade med 50–100 barn per år.

Ersättningen räknas upp årligen efter prisindex för kommunal verksamhet (PKV-index). Befintligt antal barn och elever, det vill säga den stora massan, räknas dock inte upp med index som. Kostnaden för livsmedel uppgår till cirka 30 procent av de totala kostnaderna. Denna höga andel gör att livsmedelsanslaget snabbt urholkas och kostnaderna höjs med cirka 1 mnkr per år.

Kost omsorg justerar årligen sitt pris mot kund och har därmed bättre förutsättningar att kunna hålla en jämn kvalitet på maten från år till år. För hela kostverksamheten gäller att budgetramen höjs för löneökningar samt för att täcka hyror vid utökade ytor. Hyreshöjningar för befintliga ytor ersätts ej.

Kostnad för måltid per elev i jämförelse

Kalmar kommun har en jämförelsevis låg kostnad för skolmaten. Detta har påtalats i många år. Ska måltidspersonalen ha en bra arbetsmiljö och samtidigt kunna erbjuda näringsriktig skolmat som ger 30 procent av dagens energi och näring så krävs en rimlig budget. Siffrorna visar att Kalmar kommun satsar konstant mindre på skolmaten än jämförelsekommunerna KKVH och alla kommuner.

Kostnad för måltider i kommunal grundskola åk 1-9, kr/elev			
	2018	2019	2020
Kalmar	5 032	5 199	5 315
Jämförelsekommunerna KKVH, ovägt medel	5 818	5 975	6 074
Procentuell lägre kostnad än KKVH	-14%	-13%	-13%
Halmstad	5 328	5 610	5 461
Karlskrona	7 883	7 175	8 097
Kristianstad	5 321	5 822	5 773
Växjö	5 526	6 070	5 726
Alla kommuner, ovägt medel	6 835	6 949	6 858
Procentuell lägre kostnad än alla kommuner	-26%	-25%	-22%

Utmaningar

Bemanning och kompetens

Arbetsbelastningen i kostverksamheten är hög, att minska på bemanningen skulle få negativa konsekvenser på verksamhetens sjuktal. För kökspersonalen är det naturligt att arbeta resurseffektivt men att ständigt kämpa i uppförbacke sliter och tär. Händer behövs under de högintensiva timmarna men heltidskravet gör det svårt att bemanna utifrån behovet.

Vid frånvaro finns inte alltid vikarier att ta in. En långsiktig utmaning är att allt färre utbildar sig till kockar. För att vara en attraktiv arbetsgivare krävs en rimlig bemanning i alla kök samt fortsatta satsningar på kompetensutveckling. Kostverksamhetens handledare behöver ges utökad möjlighet och tid att stärka relationer till praktikanter för att säkra kompetensen i framtiden.

Ökade livsmedelspriser

Livsmedelspriserna ökar kontinuerligt. Ökningen är dock inte linjär på grund av att livsmedelsavtalen förnyas i snitt vart fjärde år och livsmedelspriserna är i regel lägre vid avtalsstart. De flesta livsmedelsavtalen förnyas under 2021 men i en hårt pressad bransch är det tveksamt om de nya avtalen innebär lägre priser.

Kostverksamhetens matsedel påverkas direkt av prisutvecklingen på livsmedel. Trots förändringar där dyrare maträtter tas bort så ökar kostnaden per portion från år till år. I genomsnitt **ökar livsmedelskostnaden med cirka 1 mnkr** per år.

Detta leder till större utmaningar och ytterligare besparingar för kostverksamheten och motsäger den målbild som finns gällande hög kvalitet i välfärden.

Medarbetare och arbetsmiljö behöver lyftas och den negativa trenden behöver brytas.

Idag serveras mat utifrån ekonomiska och kapacitetsmässiga förutsättningar. Detta skapar en frustration bland kökspersonalen som ständigt får fokusera på effektivitet och ekonomi. Fokus behöver i stället vara innovation och nytänkande för att arbeta långsiktigt med kvalitet och hållbarhet.

Ekologiska livsmedel och livsmedel med ursprung Sverige

Enligt fullmäktigemålet ska andel livsmedel som är ekologiska eller ursprungsmärkta Sverige i de kommunala verksamheterna uppgå till 75 procent 2022, varav minst 30 procent ska vara ekologiska. Minst 40 procent ska komma från närområdet. För kostverksamheten uppgick andelen ekologiskt till 27 procent 2020 medan livsmedel med ursprung Sverige uppgick till 44 procent.

Det blir en allt större utmaning att öka andelen ekologiskt och ursprungsmärkt Sverige då verksamheten kommer att behöva köpa livsmedel där prisskillnaden mellan ekologiskt och konventionellt är markant. Exempel på ekologiska livsmedel som redan köps är mejeriprodukter, köttbullar, ägg, bananer, krossade tomater, flera sorters pasta och mjöl. Produkter med ursprung Sverige är färskt kött, charkprodukter, kyckling, potatis, gryner med mera. Exempel på varor där inköp av ekologiskt ska öka är framför allt färska och frysta grönsaker, fonder, och kryddor. **Kostnaden beräknas uppgå till 1,5 mnkr.**

Vad har redan gjorts och vad görs

Matsedeln i framför allt förskolor och skolor har anpassats genom att öka mängden vegetabilier. Från och med höstterminen 2020 har verksamheten cirka 13 helvegetariska dagar per termin. Antalet dagar ökar successivt; 2014 var antalet helvegetariska dagar fyra per termin. Priset på en vegetarisk maträtt är i genomsnitt 1,50 kr lägre än en maträtt med kött, fisk eller kyckling vilket motsvarar cirka 15 tkr per dag.

Sedan tidigare har antalet sopp-dagar utökats, lax serveras inte längre och vissa köttfärsrätter bytts till kyckling- eller hönsfärs. Verksamheten arbetar med att minska svinnet utifrån målområdet Ett grönare Kalmar. Under 2021 ska planen implementeras i hela kostverksamheten.

I omsorgen har det röda köttet minskats, viltkött återkommer ett par gånger per år. Maten lagas till största delen från grunden och det vegetariska alternativet har reviderats till en fristående rätt. Från 2015 erbjuds tre alternativ per dag till lunch. 2018 genomfördes en rad åtgärder för att spara in på livsmedelskostnader.

Slutsatser

Kostpengen måste räknas upp till en acceptabel nivå i förhållande till råvarupriserna för att maten i skola och förskola även fortsättningsvis ska vara näringsriktig och täcka 30 procent av energibehovet.	Kostnad: 1 mnkr.
Kostpengen måste räknas upp för att andelen livsmedel som är ekologiska eller ursprungsmärkta Sverige ska uppgå till 75 procent 2022.	Kostnad: 1,5 mnkr.
Kostpengen måste årligen justeras i förhållande till prisutvecklingen.	Löpande

Av ett tillskott för livsmedel på 2,5 mnkr skulle 2,0 mnkr tillfalla kost skola. Det innebär att kostnaden för måltider i kommunal grundskola skulle öka till 5 449 kr per elev för 2020. Trots tillskottet skulle Kalmar alltså fortfarande ligga i lågt jämfört med andra kommuner.

Kostnad för måltider i kommunal grundskola åk 1-9, kr/elev

	2018	2019	2020	Inkl. 2 mnkr (2020)
Kalmar	5 032	5 199	5 315	5 449